

més acadèmica, converteixen els deures en una simple continuació de l'activitat escolar.

De manera resumida: fer feines escolars a casa ha d'estar presidit per la nostra voluntat que infància i escola no entrin en contradicció, siguin infants i escolars feliços, que aprenen sentint que l'escola forma part de la seva vida. Ajudar a aprendre és, també, facilitar que, fent-les servir a casa, dominin competències clau per continuar sabent: llegir, raonar, calcular, comparar, crear, descobrir la bellesa, etc.

Els deures quan arriba l'adolescència

Al quadre sobre les etapes evolutives hem assenyalat que entre el final de la primària i el començament de la secundària hi ha (amb ritmes molt desiguals) una transició, una transformació amb un pes singular: deixen de ser infants i passen a ser adolescents. Les crisis i els descobriments de la nova condició vital tenen lloc, a més, enmig d'un canvi escolar significatiu (canvien d'escola o, si més no, canvien d'organització escolar) i d'una absoluta transformació, no sempre justificada, dels objectius i les propostes de l'aprenentatge. De cop, passen d'una escola organitzada en unes quantes àrees de coneixement a una altra que tindrà una mitjana de dotze assignatures, cadascuna amb la seva pròpia lògica de matèria, que sovint funcionen sense considerar si tenen alguna cosa en comú amb les altres. Matemàtiques per un costat, llengua per un altre, socials al seu aire, etc. Les competències, de les quals hem parlat tant i hem afirmat que havien de ser l'objectiu central de l'educació escolar, passen a ser (nova paraula de l'argot de l'escola) «transversals». Una expressió que vol dir que afecten a tothom i que tenen com a resultat objectius dels quals ningú s'ocupa. I... tots aquests

canvis enmig de transformacions radicals de la seva vida (del seu cos, dels seus desitjos, del paper dels amics, de la necessitat de descobrir, de l'omnipotència de qui creu que ho sap tot i ho controla tot, de qui veu els seus professors com a carrosses...).

Ara no només assistirem (o assistim ja) com a mares i pares a la complexitat d'educar en una etapa convulsa i apassionant, sinó que les distàncies entre el que ells i elles consideren la seva vida i el que proposa l'escola comencen a ser enormes. Com he destacat al citat quadre (vegeu la pàgina 31): «L'escola ja no ocupa un lloc central, però hi van raonablement feliços per posar-hi en pràctica les seves adolescències. Malauradament, la majoria de les escoles de secundària tenen molt poc en compte la seva condició adolescent». La batalla (més aviat la guerra) pels deures adquireix ara unes altres dimensions. En primer lloc perquè hem d'aprendre a educar de noves maneres, i al seu desconcert s'hi suma el nostre (com a petit recordatori, he recuperat una «guia» d'un altre llibre que escrivia no fa gaire i que el lector trobarà al final del capítol). Els deures seran en tot cas una font més de conflictes enmig d'un procés de confrontació entre la seva adolescència i la nostra pretensió adulta de seguir educant, provant i descobrint altres formes diferents de fer-ho. Ara ens trobem que haurem de tenir arguments per a tres tipus d'interrogants: per què haig d'aprendre?, per què haig d'anar a l'institut?, per què haig de perdre el temps fent deures?

Les dificultats també augmenten perquè, en el nostre imaginari, el bon adolescent és el que es comporta com un bon estudiant. Si més no, ens fa patir que ara que tot trontolla la seva relació amb l'escola entri en crisi. Si tenim la sort que l'escola no passa de les seves adolescències, s'ocupa de les seves preocupacions i disposa de bons tutors i tutores, els «problemes» escolars podran ser reconduïts amb més facilitat. Per acabar de complicar-ho

tot, a cada assignatura es dediquen a posar deures i cada professor exigeix els seus perquè els considera importants i transcendents, sense parar-se gaire a justificar perquè s'han de fer. Encara que sigui invocar una vegada més una certa utopia, no hauríem de perdre de vista que el bon alumne és el que aconsegueix trobar sentit al que li proposa l'escola (si més no a una part) i acaba gaudint fent-ho.

Com hem comentat, a mesura que els fills creixen augmenta la nostra distància i la no-implicació amb les tasques de l'escola. Però és exactament igual d'important ajudar que descobreixin els colors o entenguin una paraula quan són petits que donar un cop de mà perquè facin servir el raonament científic quan ja són grans. Avui, ni el funcionament de l'escola de secundària obligatòria en general ni els deures que imposa tenen gaire justificació, si no és mirant el possible batxillerat posterior i l'accés a la universitat (ambdós objectius força discutibles quan parlem de garantir una bona educació en l'adolescència). Els pares i mares també hem de tenir criteri sobre el que és bo i important en aquestes etapes. També volem ajudar a aprendre, però hem de poder pactar què i com.

Què val la pena intentar fer

Seria innocent per part meva pensar que podem considerar només i separadament els deures. Habitualment tot és una tempesta imprevisible que comença per una menudesa i en la qual acaben barrejant-se els deures, les notes de mates, la llargada del top, el rap, les motos, els horaris... Si a les etapes anteriors el risc dels deures era que compliquessin la relació amb l'escola, ara ho és que es contaminin totalment dels seus embolics emocionals. Com també que la confrontació pels deures esdevingui una part molt

important del front de confrontació amb ells, que inevitablement tindrem. Un detall més: just quan la seva adolescència arribi al zenit, el nostre projecte formatiu, el que nosaltres com a pares i mares havíem imaginat que convindria que estudiessin, entrarà en crisi. Com que els hem educat perquè siguin autònoms i ho temptegen tot mirant d'aclarir-se, comencen a fer els seus projectes, probablement diferents. És el temps de tenir la paciència de considerar tot el recorregut, saber esperar al final, mirar de garantir que quan la transició a la joventut sigui un fet puguin continuar aprenent.

Com que aquí no podem parlar de com s'educa en l'adolescència ni estendre'ns en com hauria de ser un institut adolescent, ni és el mateix intentar ser útils en els seus aprenentatges a primer curs que a quart, hem mirat de resumir en quatre les principals accions que com a pares i mares hem d'intentar fer:

- a. Mirar de trobar i renovar cada dia els arguments per convèncer-los que han d'anar a l'institut, que val la pena, que és interessant. Demostrar que la nostra preocupació educativa va més enllà de les notes o els deures. Mostrar interès per la seva vida a l'escola (des dels grups en els quals és acceptat fins a la popularitat dels diferents personatges, passant per les modes virtuals del moment).
- b. Ajudar a trobar sortides a les possibles topades i conflictes amb les exigències d'aprenentatge, als conflictes entre el seu món i les propostes de l'institut. Ajudar que les dificultats personals no esdevinguin fracassos permanents, i no passin a ser convenciments íntims de la seva incompetència amb els estudis, convenciments de la seva inutilitat total.
- c. Servir de recordatori sistemàtic dels inevitables «deures» que han de fer. Introduir petites exigències d'horari en què el temps per a les qüestions escolars tingui el seu lloc. Cal assumir que la resposta habitual serà «no em ratllis» i tenir l'habilitat de no obsessionar-s'hi convertint-se en veritables «ratlladors». Buscar noves maneres

de fer deures amb ells encara que sigui sobre la base de deixar-se ensenyar (encara que siguem doctors universitaris, per als nostres fills adolescents no sabem res de res). Fer alguna vegada d'«esclaus» perquè acabin a temps una feina.

- d. Suportar que passin a ser fills de «notable» quan fins ara eren d'«excel·lent». Demostrar que estem convençuts que després d'un aprovat també pot venir un notable. Mirar amb bons ulls que estudiar sigui una preocupació entre d'altres. Donar suport perquè situïn la preocupació pels estudis entre les que tenen una dosi raonable d'atractiu i felicitat.

Un últim detall: la qüestió de les dificultats escolars durant l'adolescència no és un tema de males companyies. Tot i el gran pes que tenen ara a la seva vida els companys, les influències també poden ser positives. És justament una de les etapes en què les ajudes entre iguals de les quals hem parlat poden tenir un gran impacte mutu.

Estic d'acord que han de canviar molt alguns pares i mares i algunes escoles perquè bona part dels suggeriments fets fins aquí funcionin, però ajudar a fer les feines escolars, a totes les etapes, és en gran manera ajudar a trobar sentit al que fan, ajudar a mantenir el gust per aprendre. No ens en sortirem si els hem d'obligar a estudiar i aprendre el que no té cap sentit (i menys encara si la raó és que sempre s'ha estudiat així).

En resum

Els deures han d'estar associats a les necessitats i a les maneres d'aprendre de cada etapa evolutiva i a les competències educatives que han d'aconseguir a cada cicle escolar, no als continguts que han de memoritzar.